

Co-funded by
the European Union

SSPICE IT!

Sustainability Skills Program for International Catering
operators and Entrepreneurs through Integrated Training

SSPICE IT! – Programul de competențe pentru sustenabilitate destinat operatorilor internaționali de catering și antreprenorilor prin formare integrată

SSPICE IT! proiectul este cofinanțat de Comisia Europeană în cadrul programului Erasmus+.

Conținutul acestei publicații reflectă doar punctul de vedere al Consorțiului SSPICE IT, iar Comisia nu este responsabilă pentru nicio utilizare care poate fi făcută a informațiilor pe care le conține.

Submodulul nr.1: Oamenii și Mediul Înconjurător

ZONA TEMATICĂ	Relațiile dintre alimente, oameni și mediu	
SUBZONA DE REFERINȚĂ	<i>Mâncare sustenabilă</i>	
ORE	5	
OBIECTIVE DE ÎNVĂȚARE		
1. Recunoașteți principalele relații și probleme dintre oameni și mediu.		
ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE		
	Teoretic	Practic
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lectură ✓ Cercetare web ✓ Studiu de caz 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cercetarea cauzelor, mecanismelor și consecințelor problemelor de mediu contemporane

CONȚINUT

SUBMODULUL 1: OAMENII ȘI MEDIUL ÎNCONJURĂTOR	4
1. INTRODUCERE: O SCURTĂ ISTORIE A RELAȚIEI OM – NATURĂ	4
2. IMPACTUL OAMENILOR ASUPRA MEDIULUI	5
3. IMPACTUL MEDIULUI ASUPRA OAMENILOR	6
4. SOLUȚII ȘI PERSPECTIVE	6
4.1. <i>Pactul verde european</i>	6
4.2. <i>La nivel economic: antreprenariat social, economia circulară și alimentația sustenabilă</i>	7
EXERCIȚIU: <i>CONȘTIENȚIZAREA PROBLEMELOR ECOLOGICE</i>	8
SUPLIMENTARE	9
1. LECTURI SUPLIMENTARE	9
2. GLOSAR	10
3. MULȚUMIRI	11
4. BIBLIOGRAFIE	11

SUBMODULUL 1: Oamenii și Mediul Înconjurător

Fig. 1 – Illustration. Source : <https://www.pexels.com/fr-fr/photo/moulin-a-vent-blanc-414837/>

1. Introducere: o scurtă istorie a relației om – natură

Dacă am putea rezuma relația dintre societățile umane și mediu într-un mod general, am putea spune că este povestea unei încercări constante a oamenilor de a se elibera de constrângerile naturale. Primele etape ale istoriei umane au fost marcate de o dependență de incertitudinile naturale. Principalele mijloace de subzistență se bazau pe cules și vânătoare. Natura era ca o forță mistică, o sursă de viață, dar și de moarte pentru oameni. Odată cu dezvoltarea agriculturii (în urmă cu aproximativ -8.000 de ani) și apariția treptată a proprietății, am trecut la o exploatare mai regulată și mai consecventă a resurselor naturale. Pe măsură ce secolele au trecut, proprietatea asupra pământului a devenit o sursă de bogăție, nu doar un mijloc de subzistență. Prin urmare, natura nu mai era doar o forță incontrolabilă impusă oamenilor; a devenit un spațiu în care voința lor se extindea, un spațiu aflat la dispoziția lor pentru îmbogățire.

Cu toate acestea, abia după cele două revoluții industriale din Europa, în special în secolul al XIX-lea (în jurul anului 1830), utilizarea resurselor naturale s-a transformat în exploatare pe scară largă. Extragerea și transformarea resurselor au fost conduse de ambiții economice, iar în imaginarul colectiv nu mai existau limite etice ale acestei exploatare. Natura părea nemărginită. Cele două războaie mondiale și perioada de creștere din timpul „Trente Glorieuses” (treizeci de ani prosperi între 1945 și 1975) nu au făcut decât să întărească acest model productiv de „mai mult și mai rapid”.

Totuși, anii 1970 au marcat începutul unei conștientizări a impactului negativ al activității umane asupra naturii. A fost perioada în care au apărut primele rapoarte științifice și conferințe internaționale, precum Conferința de la Stockholm din 1972, care au lansat ideea protecției mediului ca o preocupare socială. Astăzi, conceptele de schimbări climatice și ecologie au fost adoptate de o parte semnificativă a populației, generând acțiuni cu eficiență variabilă.

2. Impactul oamenilor asupra mediului

În ultimele cinci decenii, datele științifice privind efectele activității umane asupra mediului s-au înmulțit semnificativ. Aceste efecte sunt cu adevărat vizibile și de netăgăduit. Aceste efecte sunt cu adevărat vizibile și de netăgăduit. Principala consecință a modurilor de producție și a stilurilor de viață umane este schimbarea climatică, cauzată în principal de emisia gazelor cu efect de seră (CO₂, metan etc). În 2019, temperatura medie globală a fost cu 1,1°C peste nivelurile preindustriale, iar această creștere de temperatură nu este un fenomen natural. Omenirea a devenit, într-adevăr, o forță geologică, capabilă să modifice echilibrele globale ale mediului, precum temperaturile.

Concret, această încălzire duce la proliferarea evenimentelor climatice extreme, precum uragane/furtuni, inundații (în special în Asia de Sud-Est), secete și incendii forestiere de proporții incredibile. În Uniunea Europeană, aproape 400.000 de hectare de păduri au fost mistuite de flăcări. Acest lucru este însoțit de dispariția multor specii de animale, cauzată de extinderea activităților umane asupra habitatelor sălbatice. Între 1970 și 2018, 68% din populațiile de vertebrate sălbatice au dispărut (măsurate ca număr de indivizi, nu ca specii – WWF). Aceasta se explică prin deteriorarea spațiilor naturale, inclusiv defrișările pentru agricultură, poluarea (deșeuri, plastic, ape reziduale etc.), urbanizarea, pescuitul excesiv și altele.

3. Impactul mediului asupra oamenilor

Toate repercusiunile și modificările asupra mediului atribuite oamenilor nu vin fără consecințe pentru aceștia. Până în 2030, ar putea fi 230 de milioane de refugiați climatici și până la 1,2 miliarde până în 2050, potrivit estimărilor Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați. Mai multe fenomene sunt responsabile pentru aceasta. Schimbările climatice provoacă creșterea nivelului mării și dispariția anumitor teritorii. Mai mult, secetele fac unele zone nelocuibile, cu incapacitatea de a accesa hrana adecvată și chiar apă potabilă curată. Numărul tot mai mare de refugiați ridică întrebări cu privire la primirea lor, care poate fi problematică. În plus, pe măsură ce rezervele de apă dulce scad, nevoile agricole vor deveni din ce în ce mai greu de satisfăcut. Acidificarea oceanelor și scăderea nivelului de oxigen în anumite zone duc la scăderea populațiilor de animale, ca să nu mai vorbim de pescuitul excesiv. Prin urmare, sunt de așteptat penurii alimentare, precum și conflicte legate de exploatarea resurselor.

În cele din urmă, din cauza încălzirii globale, dezastrele naturale devin din ce în ce mai frecvente și mai intense, rezultând un număr mai mare de victime. De exemplu, în martie 2029, ciclonele Idai a ucis peste 1.000 de oameni în Zimbabwe, Malawi și Mozambic, ca să nu mai vorbim de victimele penuriei de alimente pe care le-a provocat. În 2022, se estimează că inundațiile din Bangladesh au afectat peste 7,2 milioane de oameni. Este important de menționat că primele victime ale încălzirii globale sunt adesea cele mai vulnerabile și mai precare persoane.

În concluzie, schimbările climatice nu sunt doar o catastrofă de mediu, ci și o catastrofă socială.

4. Soluții și perspective

4.1. Pactul verde european

Având în vedere urgența climatică și de mediu, atât statele, cât și organizațiile internaționale iau măsuri proactive pentru a schimba direcția și a limita încălzirea globală și distrugerea spațiilor naturale.

La nivel european, un exemplu ilustrativ este Pactul Verde European, lansat în aprilie 2021. Pactul Verde constă într-un set de măsuri cu caracter obligatoriu, care angajează Uniunea Europeană (UE) să atingă neutralitatea climatică până în 2050 și să reducă emisiile de gaze cu efect de seră (GES) cu 55% până în 2030. Aceste inițiative se întind în toate sectoarele economice, de la agroalimentare la transport la energie. Reducerea GES va fi realizată prin acțiuni precum renovarea clădirilor, reformarea pieței carbonului

și promovarea dezvoltării surselor de energie verzi. Scopul este de a încuraja creșterea și dezvoltarea economică durabilă din punct de vedere ecologic.

Pactul Verde succede Pachetului Climatic, adoptat inițial în decembrie 2008 și revizuit în 2014, ca plan de combatere a schimbărilor climatice. Acesta includea, de asemenea, obiective de reducere a emisiilor de GES și de eficiență energetică, cu termene limită stabilite pentru 2020 și 2030. Astăzi, Pactul Verde pare a fi mai cuprinzător decât Pachetul Climatic, dar eficacitatea sa va fi, în cele din urmă, evaluată pe baza implementării viitoare și a impactului său pe termen lung.

4.2. La nivel economic: antreprenoriat social, economia circulară și alimentația durabilă

Pentru a contribui la lupta împotriva schimbărilor climatice, participanții economici din sectorul alimentar pot adopta filosofia unei tranziții juste. Acest cadru combină alimentația sustenabilă, antreprenoriatul social și economia circulară, având ca scop crearea unei economii mai verzi, mai sustenabile și mai echitabile.

- **Alimentația sustenabilă:** Un sistem alimentar sustenabil utilizează resursele Pământului într-un mod rațional, permițându-i să-și refacă rezervele consumate anual. De asemenea, acest sistem ia în considerare o serie de aspecte, precum securitatea alimentară, sănătatea, siguranța, accesibilitatea, calitatea, o industrie alimentară solidă (în ceea ce privește locurile de muncă și creșterea economică) și, în același timp, protecția mediului în ceea ce privește schimbările climatice, biodiversitatea, calitatea apei și a solului.
- **Antreprenoriatul social :** Antreprenoriatul social este o formă de antreprenoriat care urmărește obiective de interes general, cum ar fi combaterea schimbărilor climatice, și reinvestește majoritatea profitului obținut în sprijinul acestei misiuni. Mai multe detalii despre acest subiect veți descoperi în Modulele 5 și 6.
- **Economia circulară :** Economia circulară este un model economic care își propune să minimizeze risipa resurselor naturale prin promovarea reciclării, utilizării energiei regenerabile, partajării, reparării produselor defecte, lanțurilor scurte de aprovizionare și altele. Acționează într-un circuit închis, în care deșeurile nu mai sunt

privite ca deșeuri, ci ca resurse potențiale ce pot fi reutilizate. Veți afla mai multe despre acest subiect în Modulele 2 și 3.

Aceste concepte vor fi dezvoltate în detaliu în cadrul instruirii ulterioare, care va explica modul în care pot fi aplicate atât la nivelul unei companii din sectorul alimentar, cât și la nivel individual.

Exercițiu: Conștientizarea problemelor ecologice	
Cerințe preliminare	/
Timp	3 ore
Instrumente	PC sau Smartphone, conexiune la internet
Obiective	1. Înțelegeți problemele ecologice actuale și consecințele acestora asupra societăților umane
Instrucțiuni	
<p>1. Pasul 1: alegeți unul dintre următoarele subiecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schimbările climatice • Defrișările • Pierderea biodiversității • Poluarea • Acidificarea oceanelor • Distrugerea habitatelor naturale • Pescuitul excesiv • Lipsa apei • Speciile invazive <p>2. Pasul 2: Efectuați cercetări pe tema aleasă.</p> <p>3. Pasul 3: Fă o scurtă prezentare colegilor tăi despre tema aleasă. Prezentarea ar trebui să dureze între 5 și 10 minute. În prezentarea dvs., evidențiați</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Cauzele fenomenului. b. Mecanismul din spatele lui (într-un mod simplificat). c. Consecințele pentru societățile umane. 	

EXTRA

1. Lecturi suplimentare

Documente generale:

- ✓ Ce este schimbarea climatică? Un material realizat de Națiunile Unite, care reprezintă o introducere bine structurată și plăcută despre subiectul schimbărilor climatice: <https://www.un.org/en/climatechange/what-is-climate-change>
- ✓ „Starea securității alimentare și nutriției în lume 2023” de Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite – o actualizare privind progresul global către atingerea obiectivelor de eliminare a foametei și a tuturor formelor de malnutriție <https://www.fao.org /3/CC3017EN/online/CC3017EN.html>
- ✓ „Omul și Mediul: O perspectivă generală” de Nico Stehr – O istorie a relațiilor schimbătoare dintre om și natură, precum și a percepției omului asupra acesteia.
- ✓ „Un adevăr incomod” de Davis Guggenheim – Un documentar care sensibilizează opinia publică despre poluare și schimbările climatice cauzate de om.
- ✓ „Les algues vertes (Algele Verzi)” de Pierre Jolivet – Un film francez ce ilustrează efectele agriculturii industrializate și utilizării pesticidelor și insecticidelor în Bretania.
- ✓ „Ce este schimbarea climatică? | Start Here” de Al Jazeera English, un videoclip YouTube de șapte minute care explică elementele de bază ale schimbărilor climatice: <https://www.youtube.com/watch?v=dcBXmj1nMTQ>

Organizații non-profit:

- ✓ Greenpeace: Oferă articole despre schimbările climatice și despre daunele provocate de om asupra mediului. Se implică în lupta împotriva distrugerii ecosistemelor și a utilizării combustibililor fosili la nivel global: <https://www.greenpeace.org/international/>
- ✓ Oxfam International: Publică resurse despre schimbările climatice, dezastrese naturale și inegalitățile alimentare, promovând în același timp justiția socială: <https://www.oxfam.org/en>
- ✓ Friends of the Earth Europe: Militează pentru justiție socială și de mediu, precum și pentru un acces egal la resurse, prevenind totodată dezastresele ecologice.: <https://friendsoftheearth.eu/>
- ✓ Food and Agriculture organization of the United Nations: O agenție specializată a Națiunilor Unite care coordonează eforturile internaționale de combatere a foametei: <https://www.fao.org/home/en>

Documentare:

- ✓ Securitatea alimentară - o dilemă în creștere - Un documentar de 30 de minute care abordează viitorul agriculturii, producția alimentară, precum și preocupările legate de sustenabilitate și suveranitate: <https://www.youtube.com/watch?v=wu7PjKawjwI>
- ✓ Impactul omului asupra mediului : O listă de redare cu videoclipuri scurte care pun la îndoială consecințele activității umane pe planeta noastră: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLL4ByIaW73wgSuZyfdxJUnhhOjDanFteu>
 - Alte videoclipuri de la National Geographic despre schimbările climatice pot fi găsite aici: <https://education.nationalgeographic.org/resource/resource-library-climate-change/>

2. Glosar

FAO: Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) este o agenție specializată a Națiunilor Unite care coordonează eforturile internaționale de combatere a foametei și de îmbunătățire a nutriției și securității alimentare.

Green Deal: Pactul Verde European, aprobat în 2020, este un set de inițiative politice ale Comisiei Europene, având scopul principal de a face Uniunea Europeană neutră din punct de vedere climatic până în 2050.

HLPE: Panelul de Experti la Nivel Înalt privind Securitatea Alimentară și Nutriția, un grup științific stabilit de Națiunile Unite pentru a oferi îndrumări și recomandări de politici pe teme de securitate alimentară și nutriție.

ONU: Organizația Națiunilor Unite (ONU) este o organizație interguvernamentală care are ca scop declarat menținerea păcii și securității internaționale, dezvoltarea relațiilor prietenoase între națiuni, promovarea cooperării internaționale și armonizarea acțiunilor națiunilor.

WWF: Fondul Mondial pentru Natură (WWF) este o organizație internațională non-guvernamentală cu sediul în Elveția, fondată în 1961, care activează în domeniul conservării sălbăticiei și reducerii impactului uman asupra mediului.

3. Mulțumiri

Suntem recunoscători lui Agathe Bausson, Quentin Giret, Jeremiah Lahesa Vega și Xavier Rodrigues, de la POUR LA SOLIDARITÉ-PLS, pentru contribuția lor utilă la scrierea acestui modul.

4. Bibliografie

Burlingame, B., Dernini, S. (Eds.). (2010). *Diete sustenabile și biodiversitate: Direcții și soluții pentru politici, cercetare și acțiune.* Lucrările Simpozionului Științific Internațional *Biodiversitate și Diete Sustenabile Unite Împotriva Foamei*, Divizia pentru Nutriție și Protecția Consumatorului, FAO. Disponibil la <https://www.fao.org/3/i3004e/i3004e.pdf>

Campiglio L., Rovati G. (2009). *La povertà alimentare in Italia: prima indagine cantitativa e calitativa*. Guerini e associati, Milano.

Clark, MA, Springmann, M., Hill, J., Tilman, D. și Fraser, H. (2020). Emisiile sistemului alimentar global ar putea împiedica atingerea obiectivelor de 1,5° și 2°C privind schimbările climatice. *Science*, 370(6517), 705-708. Preluat de la: <https://www.science.org/doi/full/10.1126/science.aba7357>

Comisia Europeană (2020), *Pachetul Climă și energie*, preluat de la https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/2020-climate-energy-package_en

Parlamentul European (4 mai 2023), *Pacte Vert : la voie vers une UE durable et climatique neutre*, preluat din https://www.europarl.europa.eu/news/fr/headlines/society/20200618STO81513/le-pacte-vert-pour-une-ue-durable-et-climatique-ent-neutre?at_campaign=20234-Green&at_medium=Google_Ads&at_platform=Search&at_creation=Sitelink&at_goal=TR_G&at_audience=le_pacte_vert&at_topic=Green_Deal&gclid=CjwKCAjwu4WoBhBkEiwAojNdXpCvZ7Kaob7oRW2TUIHehMCNF7eWFodNvBd6mesL8MZm2GnvnP42QxoCzjcQAvD_Bw

Eurostat (2021), *Incapacité s'offrir un repas comportant de la viande, du poulet ou du poisson (ou un équivalent v  g  tarien) un jour sur deux - enqu  te EU-SILC*, extras din <https://bit.ly/3yBDp10>

FAO (2021), *Starea securit  ii alimentare și a nutriției în lume 2021. Capitolul 2 securitatea alimentară și nutriția în întreaga lume*, preluat de la <https://bit.ly/3t3y1T2>

FAO (2021), *Starea securității alimentare și nutriției în lume 2021. Anexa 1a: Tabele statistice pentru capitolul 2.* preluat de la: <https://bit.ly/3zx2uvp>

GNAFC (2021), *Raport global privind crizele alimentare. Analiză comună pentru decizii mai bune* , preluat de pe <https://bit.ly/3DssUkp> , p.19.

Gonzalez Fischer C., Garnett T. (2016) *Plates, pyramids, planet. Dezvoltări în orientările naționale privind dietele sănătoase și sustenabile – o evaluare a stării actuale.* Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO) și Rețeaua de Cercetare pentru Climă Alimentară de la Universitatea Oxford. Poate fi accesat la: <https://www.fao.org/3/I5640E/i5640e.pdf> .

HLPE. (2020). *Securitate alimentară și nutriție: construirea unei narațiuni globale către 2030 (Raportul nr. 15)* . Grupul de experți la nivel înalt pentru securitatea alimentară și nutriție al Comitetului pentru securitatea alimentară mondială. Preluat de la: <https://www.fao.org/3/ca9731en/ca9731en.pdf>

HLPE (septembrie 2020), *Impactul COVID-19 asupra securității alimentare și nutriției: dezvoltarea unor răspunsuri politice eficiente pentru a aborda pandemia de foamete și malnutriție* , preluat de la <https://bit.ly/2WDQKbQ> , p.4.

Katz D., Meller, S. (2014), *Can We Say What Diet Is Best for Health?* Revizuirea anuală a sănătății publice; 35:1, 83-103, preluat de la <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24641555/>

Nyeléni . (2007). *Declarația lui Nyéléni* . Preluat de la <https://nyeleni.org/IMG/pdf/DeclNyeleni-en.pdf>

Oxfam Franța (15 septembrie 2022), *Vers une augmentation croissante du nombre de « réfugiés climatiques »* , preluat din <https://www.oxfamfrance.org/migrations/vers-une-augmentation-croissante-du-nombre-de-refugies-climatiques/>

Oxfam International, *Changement climatique : cinq catastrophes naturelles qui demandent une action d'urgence* , extras din <https://www.oxfam.org/fr/changement-climatique-cinq-catastrophes-naturelles-qui-demandent-une-action-durgence>

Sechier T., (13 octombrie 2022), *Près de 70% des animaux sauvages ont disparu en 50 ans, d'après le WWF* , France bleu, extras din <https://www.francebleu.fr/infos/environnement/69-des-animaux-sauvages-ont-disparu-en-50-ans-d-apres-le-wwf-1665637844>

Simon F., (7 septembrie 2023), *La prochaine Commission se concentrera sur la mise en œuvre des politiques climatiques, un haut fonctionnaire de l'UE* , Euractiv , extras din <https://www.euractiv.fr/section/energie-climat/news/la-prochaine-commission-se>

[concentrera-sur-la-mise-en-oeuvre-des-politiques-climatiques-selon-un-haut-functionnaire-de-lue/](#)

The Economist (2020), *Global Food Security Index* , preluat de la <https://bit.ly/2V3AUab>

Comitetul ONU pentru Drepturi Economice, Sociale și Culturale (CESCR) (12 mai 1999), *Comentariul General nr. 12: Dreptul la o hrană adecvată (Art. 11 din Pact)* , preluat de la: <https://www.refworld.org/docid/4538838c11.html>

Programul Națiunilor Unite pentru Mediu și Panelul Internațional de Resurse (2010). *Evaluarea impacturilor asupra mediului ale consumului și producției: produse și materiale prioritare - Rezumat* . <https://wedocs.unep.org/20.500.11822/8572> .

Van Dooren C., Marinussen M., Blonk H. și colab. (2014), *Explorarea ghidurilor alimentare bazate pe valori ecologice și nutriționale: O comparație a șase modele alimentare*. Politica alimentară, Vol. 44. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2013.11.002>

WWF Germania și WWF Food Practice. (2020, august). *Îmbunătățirea NDCS PENTRU SISTEME ALIMENTARE: RECOMANDĂRI PENTRU FACTORI DE DECIZII*, preluat de la https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/wwf_ndc_food_final_low_res.pdf